

УДК 351:502/504:349.6]-027.21(477)

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ РАЦІОНАЛЬНОГО ВОДОКОРИСТУВАННЯ В УКРАЇНІ

К.А.Рябець,

Національна академія державного управління при Президентові України

У статті проведено аналіз теоретико-правової складової державної політики раціонального водокористування в Україні. Установлено, що законодавство регламентує як об'єкт водокористування води, водні ресурси та водні об'єкти. Запропоновано з метою досягнення однозначності в питанні усвідомлення сутності об'єкта водокористування вважати ним виключно водні об'єкти чи їх частини, оскільки вони мають межі та певне місце розташування. Уточнено законодавчо визначений зміст поняття "води". Сформульовано визначення понять "право водокористування" та "раціональне використання водних ресурсів". Наведено визначені Концепцією національної екологічної політики України на період до 2020 року завдання національної екологічної політики, які можна покласти в основу напрямів державної політики раціонального водокористування.

Ключові слова: державна політика, раціональне водокористування, водний об'єкт, поняття, право.

THEORETICAL AND LEGAL PRINCIPLES OF STATE POLICY OF RATIONAL WATER USE IN UKRAINE

K.A.Riabets,

National Academy for Public Administration under the President of Ukraine

The article analyzes the theoretical and legal component of the state policy of rational water use in Ukraine. It was established that the legislation regulates the water use of water, water resources and water objects. In order to achieve unambiguousness in understanding the nature of the object of water use, it is proposed to consider them exclusively water objects or their parts, since they have boundaries and a definite location. Legislative definition of the concept of "water" is specified. Formulated author's definitions of the concepts of "right of water use" and "rational use of water resources". The National Ecological Policy Concept of Ukraine for the period up to 2020 is the task of the national environmental policy, which can be used as a basis for the state policy of rational water use.

Key words: state policy, rational water use, water object, concept, right.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Відповідно до положень Концепції національної екологічної політики України на період до 2020 року [11] в Україні спостерігається найвищий в Європі рівень споживання водних ресурсів, що, на наш погляд, є свідченням неефективності державної політики раціонального водокористування. Підставами для цього є сукупність чинників, які систематизовані в положеннях Основних засад (стратегії) державної екологічної політики України на період до 2020 року [16] в контексті першопричин екологічних проблем. За результатами їх аналізу вважаємо за необхідне зазначити, що надмірне використання водних ресурсів зумовлене успадкуванням Україною структури економіки з переважаючою часткою ресурсо- та енергоємних галузей, негативний вплив якої був посилений у зв'язку з переходом до ринкових умов; зношеністю основних фондів промислової інфраструктури; існуючою системою державного управління у сфері охорони вод, регулювання використання водних ресурсів; відсутністю чіткого розмежування водоохоронних та господарських функцій;

недостатнім розумінням у суспільстві пріоритетів збереження водних ресурсів та переваг сталого розвитку; недотриманням водоохоронного законодавства.

Зважаючи, що положеннями ст. 16 Основного Закону України [10] завдання щодо підтримання екологічної рівноваги покладене на державу, відповідальність за нераціональне використання водних ресурсів необхідно покласти насамперед на систему органів публічного управління в галузі водного господарства. У свою чергу, основною причиною їх неефективної діяльності вважаємо відсутність в Україні якісних теоретико-правових засад державної політики раціонального водокористування, що визначає актуальність їх наукового дослідження.

Аналіз останніх публікацій за проблематикою та визначення невирішених раніше частин загальної проблеми. Безумовна актуальність проблеми раціонального водокористування підтверджена збільшенням кількості наукових праць. Зокрема, автори фокусують свою увагу на таких аспектах, як: податкове регулювання раціонального водокористування (І.Андрощук [1]); удосконалення системи управління раціональним

© Рябець К.А., 2018

використанням водних ресурсів підприємствами України (І.Сазонець, О.Покуль [20]); раціональне водокористування на прикладі Рівненської області (Ю.Семенова [22]); теоретичний і практичний характер раціонального використання та відновлення водних ресурсів (В.Фещенко [19]); корпоративні структури в забезпеченні раціонального використання водних ресурсів (М.Хвесик, С.Лизун [24]) та ін. Проте у вітчизняній науці питання раціонального водокористування в контексті державної політики поки що залишається недостатньо розкритим.

Формулювання цілей (мети) статті. Мета статті полягає в дослідженні теоретико-правової складової державної політики раціонального водокористування. Для досягнення цієї мети необхідно вирішити такі завдання: проаналізувати теоретико-правові засади державної політики раціонального водокористування; визначити об'єкт водокористування, який потребує законодавчого закріплення; уточнити сутність поняття “води”; сформулювати визначення понять “право водокористування” та “раціональне використання водних ресурсів”; запропонувати напрями державної політики раціонального водокористування.

Виклад основних результатів та їх обґрунтування. Ураховуючи концептуальну важливість теоретичних засад у правовій розробці напрямів державної політики раціонального водокористування, насамперед зосередимо увагу на теоретико-правовому дослідженні його об'єкта.

Слушно наголосити, що на законодавчому рівні об'єкт водокористування не має однозначного тлумачення. Так, у Водному кодексі України [6] в одних випадках використовується термін “води”, в інших – “водний ресурс”. Наприклад, відповідно до ст. 2 Водного кодексу України завданням водного законодавства є регулювання правових відносин з метою забезпечення збереження, науково обґрунтованого, *раціонального використання вод*. У свою чергу, згідно зі ст. 15 Водного кодексу України до відання центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики в галузі охорони навколишнього природного середовища належить забезпечення формування державної політики у сфері *раціонального використання водних ресурсів*.

У преамбулі Водного кодексу України зазначено, що всі *води (водні об'єкти)* на території України є національним надбанням українського народу. З огляду на це можна зробити висновок щодо законодавчого ототожнення вод з водними об'єктами.

Розглянувши сутність об'єктів водокористування (води, водні ресурси, водні об'єкти), вважа-

ємо за необхідне зазначити, що вони є похідними від поняття “вода”.

У науковому колі також відсутнє єдине розуміння об'єкта водокористування. Одні вчені цим об'єктом вважають поверхневі та підземні води, які перебувають у нерозривному екологічному зв'язку з іншими природними ресурсами [2, с. 129], а інші – сформовані природою або створені штучно елементи навколишнього середовища, де зосереджуються води [8, с. 180].

Принагідно зауважимо, що поняття “води” має законодавчо закріплений зміст, а саме: “усі води (поверхневі, підземні, морські), що входять до складу природних ланок кругообігу води” (ст. 1 Водного кодексу України). На нашу думку, поняття “води” визначене положеннями Водного кодексу України як “усі води...” повністю не розкриває всієї його суті.

При цьому зазначимо, що ми не поділяємо міркування С.Клименко та М.Плескач, яке полягає в необхідності відрізнити поняття “води” з правового погляду від поняття “вода” в хіміко-фізичному розумінні [9, с. 137].

На нашу думку, при визначенні поняття “води” незалежно від того, у якій сфері воно формулюється, потрібно відштовхуватися від їх хімічного складу. Саме тому найбільш прийнятним, на наш погляд, є законодавче закріплення тлумачення поняття “води” таким чином: зосереджена в поверхневому та підземному водному середовищі хімічна сполука водню та кисню, що перебуває в кругообігу.

Зміст понять “водні ресурси” та “водний об'єкт” також законодавчо регламентований у положеннях ст. 1 Водного кодексу України. Перший з них визначений як обсяги поверхневих, підземних і морських вод відповідної території, другий – як природний або створений штучно елемент довкілля, в якому зосереджуються води (море, лиман, річка, струмок, озеро, водосховище, ставок, канал, а також водоносний горизонт).

У науковій сфері під поняттям “водні ресурси” розуміють запаси підземних і поверхневих вод, які використовуються або можуть бути використані для потреб народного господарства [18]; природні запаси вод річок, озер, боліт, водосховищ, льодовиків, морів і океанів, а також запаси підземних вод певної території, які використовуються або їх можна буде використовувати для потреб населення і різних галузей господарства [7, с. 13]; є родовим поняттям, що охоплює водні об'єкти (води) як один з головних елементів [3, с. 97].

У свою чергу, поняття “водні об'єкти” визначається вченими як зосередження вод на поверх-

ні суходолу у формах її рельєфу або в надрах, що має межі, об'єм і риси водного режиму [5, с. 197]; природний або створений штучно елемент довкілля, в якому зосереджуються води: море, річка, озеро, водосховище, ставок, канал, водоносний горизонт, які мають межі, об'єм, визначений водний режим, а також унесені до державного водного кадастру [4, с. 141].

На нашу думку, об'єктом водокористування, що потребує законодавчого закріплення, необхідно вважати водні об'єкти чи їх частини, оскільки вони мають межі та визначене місце розташування.

Наступною теоретичною складовою раціонального водокористування є поняття “водокористування”. Воно так само, як і досліджувані вище дефініції, має законодавче тлумачення. Так, відповідно до ст. 1 Водного кодексу України водокористування – це використання вод (водних об'єктів) для задоволення потреб населення, промисловості, сільського господарства, транспорту та інших галузей господарства, включаючи право на забір води, скидання стічних вод та інші види використання вод (водних об'єктів).

Принагідно відзначимо думку К.Коцюбинської, Н.Авраменко, які вважають, що термін “водокористування” повинен визначатись як з точки зору використання, так і відтворення водноресурсного потенціалу, створення запасів води, проведення екологічних заходів тощо [13, с. 43].

Теоретико-правовий аналіз поняття “водокористування” засвідчив, що законодавець, регламентуючи його зміст, знову ототожнює води та водні об'єкти. Зазначене додатково підтверджує наявність у Водному кодексі України внутрішньої правової колізії, оскільки він одними положеннями регламентує різний зміст понять “води” та “водний об'єкт”, а іншими ототожнює їх.

При визначенні поняття “водокористування” ототожнення вищевикладених понять простежується також і в довідковій літературі. Зокрема, у Юридичній енциклопедії водокористування визначене як один із видів природокористування, що пов'язаний з використанням вод (водних об'єктів) для задоволення потреб населення та економіки [25, с. 499].

Досить важливо підкреслити, що здійснення водокористування відбувається виключно на законодавчо визначених засадах, під впливом яких перетворюється на право водокористування.

Усебічне дослідження юридичної категорії “право водокористування” передбачає з'ясування сутності поняття “право”. Ураховуючи невіддільність права від функціонування державності, його науково-теоретичне визначення має надзви-

чайно високу популярність серед учених. Одні науковці вкладають у зміст права систему соціальних загальнообов'язкових норм, дотримання і виконання яких забезпечуються державою [26, с. 5], інші вважають, що право – це продукт людської діяльності, у середовищі собі подібних (у суспільстві), метою якого є впорядкування відносин його членів у спосіб, що має забезпечити свободу існування та розвитку кожної особистості, шляхом установлення нормативних приписів, які не допустять зловживання можливостями особи в реалізації її інтересів та пригнічення інтересів інших, а також знаходить підтримку та забезпечення з боку найбільшого інституту організації людей – держави [21, с. 63].

Розглядаючи поняття “право водокористування”, слід зазначити, що воно не має законодавчо закріпленого змісту, проте є достатньо досліджуваним у науковому колі. Аналіз спеціальної в окресленому питанні літератури надав нам можливість виявити такі варіанти його тлумачення, зокрема:

– об'єктивне право водокористування – інститут водного права, який виражає основні принципи водокористування, загальні права та обов'язки водокористувачів, порядок та умови водокористування безвідносно до конкретного об'єкта [2, с. 130];

– право водокористування – це також суб'єктивне право, тобто гарантована законом можливість конкретних суб'єктів здійснювати використання вод з метою задоволення потреб [15, с. 211];

– право водокористування являє собою право конкретного суб'єкта користуватися, володіти, а в певних випадках і розпоряджатися наданим йому у визначеному порядку відповідним водним об'єктом у межах, передбачених водним законодавством [8, с. 180].

Слушно зауважити, що у правовій доктрині право водокористування розглядається в двох аспектах: як окремий правовий інститут та як складова категорія інституту права власності на води.

У свою чергу, вважаємо за необхідне навести власне бачення змісту права водокористування як сукупності правових норм, що регулюють використання водних об'єктів та наділяють певних суб'єктів правами і обов'язками водокористувачів.

Обов'язковою умовою збереження достатньої кількості та підтримання належної якості водних ресурсів є їх раціональне використання. З метою підвищення раціональності використання водних ресурсів залежно від їх якісних показників, місця розташування законодавець поділив водні об'єкти на:

– по-перше, водні об’єкти загальнодержавного значення (внутрішні морські води, територіальне море, а також акваторії морських портів; підземні води, які є джерелом централізованого водопостачання; поверхневі води (озера, водосховища, річки, канали), що використовуються на території більш як однієї області, а також їх притоки всіх порядків; водні об’єкти в межах територій природно-заповідного фонду загальнодержавного значення, а також віднесені до категорії лікувальних);

– по-друге, водні об’єкти місцевого значення (поверхневі води, що використовуються в межах однієї області і які не віднесені до водних об’єктів загальнодержавного значення; підземні води, які не можуть бути джерелом централізованого водопостачання) (ст. 5 Водного кодексу України).

Принагідно зазначимо, що процес раціонального природокористування слід розглядати як більш широке поняття, ніж матеріальне виробництво, оскільки воно, поряд із виробничим споживанням і відтворенням природних ресурсів, нині охоплює ще й діяльність з охорони навколишнього природного середовища від деградації і забруднення та формування фундаменту майбутньої цивілізації [12, с. 36].

Аналіз положень Водного кодексу України свідчить, що його текст повсюдно пронизаний поняттям “раціональне використання водних ресурсів”, але при цьому за незрозумілих причин не вміщує у собі його визначення.

У свою чергу, у науковій літературі зазначене поняття є досить досліджуваним та формується таким чином: економне, бережливе використання природно-ресурсного потенціалу території та енергії на основі досягнення науково-технічного прогресу з метою забезпечення соціально-економічних потреб населення і балансу між екологічною та економічною системами [23, с. 123–124]; максимально повне та багатопільове використання природних благ з мінімальним вилученням нових природних ресурсів, яке передбачає принцип реутилізації, найвищу економічну віддачу в рамках збереження доцільної економічної рівноваги [27, с. 233]; всестороннє науково обґрунтоване використання водних ресурсів, яке забезпечує максимально корисний ефект для суспільства як у поточний період, так і упродовж розрахункової перспективи у разі обов’язкового дотримання всіх вимог природоохоронного і водного законодавства [14, с. 43] та ін.

У нашому розумінні поняття “раціональне використання водних ресурсів” необхідно визначати як сукупність заходів щодо розумно обґрунтованого доцільного використання водних ресурсів з ме-

тою задоволення естетичних, оздоровчих, матеріальних, виробничих та інших потреб суспільства.

Ураховуючи дослідження раціонального водокористування в контексті державної політики, вважаємо за доречне викласти систематизовані О.Покуль організаційні причини нераціонального використання водних ресурсів в Україні, які мають вираз у: недосконалій системі економічного регулювання водокористування та реалізації водоохоронних заходів; недосконалій системі нормативно-правового забезпечення; низькій ефективності чинної системи управління охороною і використанням водних ресурсів і системи моніторингу екологічного стану водних об’єктів та ресурсів [17, с. 18].

Насамкінець наведемо завдання національної екологічної політики, що визначені Концепцією національної екологічної політики України на період до 2020 року. Пропонуємо ці завдання покласти в основу напрямів державної політики раціонального водокористування, а саме:

– перехід до сталого використання водних ресурсів шляхом запровадження інтегрованого управління водними ресурсами;

– запровадження системного підходу до менеджменту прісноводних ресурсів і відповідних басейнів річок, які базуються на принципі басейнового та інтегрованого управління;

– зміцнення органів басейнового управління, у тому числі міждержавних і регіональних;

– підвищення ефективності водокористування шляхом запровадження економічних стимулів на басейновому рівні та повного відшкодування витрат;

– розроблення ефективних стратегій для басейнового управління водними ресурсами з метою запобігання негативним наслідкам повеней та посухи;

– зменшення обсягів використання води для потреб виробництва і житлово-комунального господарства;

– урахування нагальних потреб муніципальних водних систем (зокрема, підключених до них промислових джерел) у програмах управління водними ресурсами в річкових басейнах;

– збільшення обсягу збирання та очищення зворотних вод;

– запровадження системи відшкодування повної вартості послуг із водопостачання і раціонального використання водних ресурсів (менеджмент попиту) з урахуванням стимулювання до вжиття заходів водозаощадження.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Підсумовуючи розгляд досліджува-

ної теми, зазначимо, що неточності або ж навіть відсутність законодавчо визначеного змісту основоположних понять державної політики раціонального водокористування призводять до виникнення практичних проблем, розв'язання яких неможливе без удосконалення теоретико-правової бази науки водного господарства. З метою її вдосконалення нами було визначено об'єкт водокористування, що потребує законодавчого закріплення; уточнено зміст поняття “води”; сформульовані визначення “право водокористування”,

“раціональне використання водних ресурсів”; запропоновано напрями державної політики раціонального водокористування.

Подальше дослідження теоретико-правових засад державної політики раціонального водокористування викликане сучасним процесом приведення вітчизняного водного господарства у відповідність з європейськими вимогами, що звісно, у майбутньому спровокує втрату актуальності деяких уже існуючих водогосподарських дефініцій.

Список використаних джерел

1. Андрощук І. І. Податкове регулювання раціонального водокористування: інституціональні та методологічні засади удосконалення / І. І. Андрощук // *Агросвіт*. – 2012. – № 12. – С. 44–47.
2. Баб'як О. С. Екологічне право України : навч. посіб. / О. С. Баб'як, П. Д. Біленчук, О. Ю. Чирва. – Київ : Атіка, 2000. – 216 с.
3. Бердник І. Водні ресурси: поняття та загальна характеристика / І. Бердник // *Нац. юрид. журн.* – 2017. – № 12. – С. 94–98.
4. Бердник І. Співвідношення понять “водний ресурс” і “водний об'єкт” / І. Бердник // *Підприємництво, господарство і право*. – 2017. – № 12. – С. 139–142.
5. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – Київ, Ірпінь : ВТФ “Перун”, 2005. – 1728 с.
6. Водний кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України від 06 черв. 1995 р. № 213/95-ВР. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/213/95-вр>.
7. Гончаренко Г. Є. Словник-довідник сучасних екологічних та природоохоронних термінів / уклад. Г. Є. Гончаренко, С. В. Совгіра. – Київ : Наук. світ, 2010. – 67 с.
8. Екологічне право України : підручник / за ред. А. П. Гетьмана та М. В. Шульги. – Харків : Право, 2009. – 328 с.
9. Клименко С. В. Води (водні ресурси) як об'єкт правовідносин / С. В. Клименко, М. В. Плескач // *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. – 2013. – № 4 (69). – С. 136–142.
10. Конституція України [Електронний ресурс] : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр/page>.
11. Концепція національної екологічної політики України на період до 2020 року [Електронний ресурс] : затв. розпорядж. Каб. Міністрів України від 17 жовт. 2007 р. № 880-р. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/880-2007-р>.
12. Костицький В. В. Екологія перехідного періоду: держава, право, економіка (економіко-правовий механізм охорони навколишнього природного се-

References

1. Androshchuk, I.I. (2012), “Tax regulation of rational water use: institutional and methodological principles of improvement”, *Ahrosvit*, vol. 12, pp. 44-47.
2. Babiak, O.S., Bilenchuk, P.D., and Chyrva, O.Yu. (2000), *Ekolohichne pravo Ukrainy: navchalnyi posibnyk [Environmental Law of Ukraine: Tutorial]*, Atika, Kyiv, Ukraine.
3. Berdnik, I. (2017), “Water Resources: Concept and General Characteristics”, *Natsionalnyi yurydychnyi zhurnal*, vol. 12, pp. 94-98.
4. Berdnik, I. (2017), “The ratio of the concepts of “water resource” and “water object””, *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo*, vol. 12, pp. 139-142.
5. Busel, V.T. (2005), *Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy [Great explanatory dictionary of modern Ukrainian language]*, VTF “Perun”, Kyiv, Irpin, Ukraine.
6. The Verkhovna Rada of Ukraine (1995), *Water Code of Ukraine of 6 June 1995, No. 213/95-BP*, available at: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/213/95-вр>, (Accessed 25 April 2018).
7. Honcharenko, H.Ye. and Sovhira, S.V. (2010), *Slovnyk-dovidnyk suchasnykh ekolohichnykh ta pryrodookhoronnykh terminiv [Dictionary of contemporary environmental and environmental terms]*, Naukovi svit, Kyiv, Ukraine.
8. Hetman, A.P., and Shulha, M.V. (2009), *Ekolohichne pravo Ukrainy: pidruchnyk [Environmental Law of Ukraine: Textbook]*, Pravo, Kharkiv, Ukraine.
9. Klymenko, S.V. (2013), “Water (water resources) as an object of legal relations”, *Zovnishnia torhivlia: ekonomika, finansy, pravo*, vol. 4 (69), pp. 136-142.
10. The Verkhovna Rada of Ukraine (1996), *Constitution of Ukraine of 28 June 1996, No. 254k/96-VR*, available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр/page>, (Accessed 25 April 2018).
11. The Cabinet of Ministers of Ukraine (2007), *The Concept of the National Environmental Policy of Ukraine for the period up to 2020 from October 17, 2007, No. 880-p*, available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/880-2007-р>, (Accessed 25 April 2018).
12. Kostytskyi, V.V. (2001), *Ekolohiia perekhidnoho periodu: derzhava, pravo, ekonomika (ekonomiko-pravovyi mekhanizm okhorony navkolyshnoho*

- редовища в Україні) / В. В. Костицький. – Київ : Укр. інформ.-прав. центр, 2001. – 390 с.
13. Коцюбинська К. В. Басейнове регулювання екологічної безпеки / К. В. Коцюбинська, Н. Л. Авраменко // Техногенно-екологічна безпека України: стан та перспективи розвитку : матеріали VI Всеукр. наук.-практ. конф. викладачів, аспірантів та студентів, м. Ірпінь, 7–15 листоп. 2016 р. – Ірпінь : УДФСУ, 2016. – С. 43–48.
 14. Левківський С. С. Раціональне використання та охорона водних ресурсів / С. С. Левківський, М. М. Падун. – Київ : [б. в.], 2006. – 280 с.
 15. Локтева-Маклашова Н. В. Правове регулювання загального водокористування / Н. В. Локтева-Маклашова // Вісн. Харків. нац. ун-ту внутріш. справ. – 2009. – № 44. – С. 209–214.
 16. Основні засади (стратегії) державної екологічної політики України на період до 2020 року [Електронний ресурс] : затв. Законом України від 21 груд. 2010 р. № 2818-VI. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2818-17>.
 17. Покуль О. В. Інфраструктурно-інституційне забезпечення раціонального використання водних ресурсів підприємствами України : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04 / Покуль Ольга Володимирівна. – Рівне, 2017. – 186 с.
 18. Попович І. І. Словник екологічних термінів [Електронний ресурс] / І. І. Попович. – Режим доступу: <https://evrika.if.ua/740/>.
 19. Раціональне використання та відновлення водних ресурсів : монографія / за заг. ред. В. П. Фещенка. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2016. – 250 с.
 20. Сазонець І. Л. Вдосконалення системи управління раціональним використанням водних ресурсів підприємствами України / І. Л. Сазонець, О. В. Покуль // Актуал. проблеми економіки. – 2016. – № 5 (179). – С. 241–245.
 21. Самбор М. Право як поняття та підходи до його розуміння / М. Самбор // Вісн. Київ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка. Юридичні науки. – 2011. – № 87. – С. 59–63.
 22. Семенова Ю. М. Дослідження проблем раціонального водокористування на прикладі Рівненської області / Ю. М. Семенова // Економіка і суспільство. – 2016. – № 6. – С. 88–92.
 23. Скрипничук П. М. Соціо-еколого-економічні засади природокористування: інновації, інвестиції та механізми реалізації / П. М. Скрипничук, Н. І. Строченко, В. В. Рибак. – Рівне : [б. в.], 2014. – 454 с.
 24. Сучасні напрями економічного забезпечення раціонального природокористування в Україні / за наук. ред. М. А. Хвесика, С. О. Лизуна. – Київ : ДУ ІЕПСР НАН України, 2013. – 64 с.
 25. Юридична енциклопедія / за ред. Ю. С. Шемшученка. – Київ : Вид-во "Укр. енцикл.", 1998. – Т. 1. – 672 с.
 26. Юридична енциклопедія / за ред. Ю. С. Шемшученка. – Київ : Вид-во "Укр. енцикл.", 2003. – Т. 5. – 736 с.
 - pyrodnoho seredovyshcha v Ukraini) [Ecology of Transition: State, Law, Economy (Economic and Legal Mechanism of Environmental Protection in Ukraine)], Ukrains'kyj informatsijno-pravovyj tsentr, Kyiv, Ukraine.
 13. Kotsiubynska, K.V. and Avramenko, N.L. (2016), "Basin regulation of ecological safety", Tekhnohennoe-ekolohichna bezpeka Ukrainy: stan ta perspektyvy rozvytku [Technogenic and ecological safety of Ukraine: the state and prospects of development], Materialy VI Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii vykladachiv, aspirantiv ta studentiv, [Materials of the 5th All-Ukrainian scientific and practical conference of teachers, postgraduate students and students], Irpin, Ukraine, 7-15 November 2016, pp. 43-48.
 14. Levkivskiy, S.S. and Padun, M.M. (2006), Ratsionalne vykorystannia ta okhrona vodnykh resursiv [Rational use and protection of water resources], Kyiv, Ukraine.
 15. Loktieva-Maklashova, N. V. (2009), "Legal regulation of general water use", Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu vnutrishnikh sprav, vol. 44, pp. 209-214.
 16. The Verkhovna Rada of Ukraine (2010), "The main principles (strategies) of the state environmental policy of Ukraine for the period until 2020" of December 21, 2010, No. 2818-VI, available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2818-17>, (Accessed 25 April 2018).
 17. Pokul, O.V. (2017), "Infrastructure and institutional support for the rational use of water resources by enterprises of Ukraine", Abstract of PhD. dissertation, Economics and management of enterprises (by types of economic activity), National University of Water and Environmental Engineering, Rivne, Ukraine.
 18. Popovych, I.I. (2014), Slovyk ekolohichnykh terminiv [Dictionary of environmental terms], available at: <https://evrika.if.ua/740/>, (Accessed 25 April 2018).
 19. Feshchenko, V.P. (2016), Ratsionalne vykorystannia ta vidnovlennia vodnykh resursiv: monohrafiia [Rational use and recovery of water resources: Monograph], Zhytomyr, Ukraine.
 20. Sazonets, I.L. and Pokul, O.V. (2016), "Improvement of the management system for the rational use of water resources by enterprises of Ukraine", Aktualni problemy ekonomiky, vol. 5 (179), pp. 241-245.
 21. Sambor, M. (2011), "Right as a concept and approaches to its understanding", Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu im. T. Shevchenka, Yurydychni nauky, vol. 87, pp. 59-63.
 22. Semenova, Yu. (2016), "Research of problems of rational water use on the example of Rivne region", Ekonomika i suspilstvo, vol. 6, pp. 88-92.
 23. Skrypnychuk, P.M. (2014), Sotsio-ekoloho-ekonomichni zasady pryrodokorystuvannia: innovatsii, investytsii ta mekhanizmy realizatsii [Socio-ecological and economic principles of nature management: innovations, investments and mechanisms of realization], Rivne, Ukraine.
 24. Khvesyk, M.A. and Lyzun, S.O. (2013), Suchasni napriamy ekonomichnoho zabezpechennia ratsionalnoho pryrodokorystuvannia v Ukraini [Modern directions of economic support of rational nature

27. Яцик А. В. Енциклопедія водного господарства, природокористування, природовідтворення, сталого розвитку / А. В. Яцик, В. Я. Шевчук. – Київ : Генеза, 2006. – 999 с.
- management in Ukraine], Public Institution “Institute of Environmental Economics and Sustainable Development of the National Academy of Sciences of Ukraine”, Kyiv, Ukraine.
25. Shemshuchenko, Yu.S. (1998), *Iurydychna entsyklopediia* [Legal Encyclopedia], vol. 1, “Ukrainska entsyklopediia” Publisher, Kyiv, Ukraine.
26. Shemshuchenko, Yu.S. (2003), *Iurydychna entsyklopediia* [Legal Encyclopedia], vol. 5, “Ukrainska entsyklopediia” Publisher, Kyiv, Ukraine.
27. Yatsyk, A.V. and Shevchuk, V.Ya. (2006), *Entsyklopediia vodnoho hospodarstva, pryrodokorystuvannia, pryrodovidtvorennia, staloho rozvytku* [Encyclopedia of water management, nature management, natural reproduction, sustainable development], Kyiv, Ukraine.

Рябець Катерина Анатоліївна,
кандидат юридичних наук, доцент, докторант кафедри парламентаризму та політичного менеджменту, Національна академія державного управління при Президентіві України, 03057, Україна, м. Київ, вул. Академіка Ромоданова, 12/2

Цитування: Рябець К. А. Теоретико-правові засади державної політики раціонального водокористування в Україні / К. А. Рябець // Вісн. НАДУ. Серія “Державне управління”. – 2018. – № 4 (91). – С. 43–49.

Стаття надійшла: 18.05.2018

Схвалено до друку: 26.10.2018

Riabets, Kateryna A.,
Ph.D (Juridical Sciences), Associate Professor, Doctoral Student of the Chair of Parliamentarism and Political Management, National Academy for Public Administration under the President of Ukraine, 12/2, Akademik Romodanov St., Kyiv, 03057, Ukraine
E-mail: Rjabetz2017@gmail.com
ORCID: 0000-0003-2354-4118

Citation: Riabets, K. A. (2018). *Teoretyko-pravovi zasady derzhavnoi polityky ratsionalnoho vodokorystuvannia v Ukraini* [Theoretical and legal principles of state policy of rational water use in Ukraine]. *Bulletin of the NAPA, Series “Public Administration”*, 4 (91), 43–49.

Article arrived: 18.05.2018

Accepted: 26.10.2018